

BILTEN RG 35

Bilten Radne grupe za Poglavlje 35
Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji

NACIONALNI KONVENT

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji predstavlja stalno telo u okviru kojeg se vodi tematski strukturirana debata predstavnika državne administracije, političkih partija, nevladinih organizacija, stručnjaka, privrede, sindikata i profesionalnih organizacija, o pristupanju Srbije Evropskoj uniji.

RADNA GRUPA 35

Cilj Radne Grupe za pregovaračko poglavlje 35 jeste da pomogne proces normalizacije odnosa i unapredi život građana Srbije i Kosova kroz zastupanje predloga praktičnih politika, konkretnih rešenja za implementaciju Briselskog sporazuma i kroz promociju vrednosti Evropske unije.

Radna grupa je otvorena za sve organizacije civilnog društva, profesionalna i akademski udruženja i pojedince-eksperte koji se bave ovom temom.

EKONOMIJA KAO ŠANSA ZA UNAPREĐENJE ODNOSA SRBIJE I KOSOVA

Nikola Burazer, programski direktor, Centar savremene politike (CSP)
nikola.burazer@centarsavremenopolitike.rs

Politički spor između Beograda i Prištine gotovo u potpunosti dominira u javnom diskursu kada su u pitanju odnosi Srbije i Kosova. Ti odnosi su stoga često antagonistički i preovladava slika da jedna strana gubi ukoliko druga dobija, odnosno da su im interesi gotovo u potpunosti suprotstavljeni. Lako je nesumnjivo tačno da je politički spor Beograda i Prištine ogroman problem za srpsko-albanske odnose i da će biti veoma teško doći do normalizacije odnosa koja se očekuje na kraju procesa dijaloga, postoje oblasti u kojima se može prikazati znatno povoljnija slika.

Ekonomski odnosi Srbije i Kosova razvijali su se paralelno sa procesom političkog dijaloga uz posredovanje Evropske unije, ali su najčešće bili u njihovoj senci. U toku poslednjih nekoliko godina oni su znatno napredovali, ponekad zahvaljujući napretku u političkim odnosima, a ponekad uprkos ozbiljnoj šteti koju su im loši politički odnesi naveli. Kao najznačajniji primer ovog drugog fenomena svakako možemo uzeti uvođenje carina od 100 odsto na robu iz Srbije i Bosne i Hercegovine koje je kosovska vlast uvela u novembru 2018. godine, što je imalo veoma ozbiljne efekte na trgovinsku razmenu Srbije i Kosova.

Kada govorimo o konkretnim brojkama, izvoz Srbije na Kosovo je rastao svake godine od 2012. do 2017. godine kada je iznosio 439,5 miliona evra, odnosno ukupno 3% izvoza Srbije i 15% kosovskog uvoza za tu godinu. Rezultatima za 2018. godinu naštetile su pomenute carine, tako da je izvoz Srbije u ovoj godini iznosio 412,2 miliona evra, a zatim u 2019. svega 84,7 miliona evra. Nakon što su carine ukinute, izvoz Srbije se ponovo drastično povećao u 2020. na 251,7 miliona evra, odnosno 1% ukupnog srpskog izvoza, što je opet značajno manje nego ranijih godina pre uvođenja carina. Imajući u vidu kontinuirani rast izvoza na Kosovo do 2018., kao i rast ukupnog izvoza Srbije poslednjih godina, može se pretpostaviti da bi ovi rezultati bili dvostruko bolji da carine nisu uvedene.

Srbija sa Kosovom ima značajan trgovinski deficit, odnosno poslednjih godina izvozi deset do dvadeset puta više robe nego što uvozi sa Kosova. Zanimljivo je, međutim, da je bez obzira na uvođenje carina od 2017. do 2020. godine izvoz Kosova u Srbiju ostao na stabilnom nivou i za 2020. godinu je iznosio 25,4 miliona evra, odnosno gotovo tačno deset puta

manje od izvoza Srbije na Kosovo. Iako na prvi pogled deluje da izvoz Kosova u Srbiji stoga nije od velikog značaja, važno je napomenuti da je izvoz Kosova u Srbiju činio čak 7% ukupnog kosovskog izvoza za 2019. godinu.

Za ekonomске odnose Srbije i Kosova bi se stoga moglo reći da se na određeni način odvijaju mimo politike, sopstvenom logikom koja ima za cilj dobrobit ekonomskih subjekata u oba društva. Međutim, pored negativnih efekata koje politički sporovi mogu imati na ekonomске odnose, od velikog su značaja različiti procesi na političkom nivou koji ove odnose mogu unaprediti i već su činili to u prošlosti. Jednu vrstu pomenutih političkih procesa svakako čini dijalog Beograda i Prištine, koji je, pored svoje čisto političke dimenzije, imao i svoje ekonomске aspekte koji su se često odvijali bez velike pažnje javnosti. Druga vrsta političkih procesa je svakako regionalna ekonomска integracija, koja je već donela znatne dobrobiti celokupnom regionu, ali sadrži i značajne potencijale za jačanje ekonomskih odnosa među regionalnim ekonomijama, pa samim tim i ekonomskim odnosima Srbije i Kosova.

Dijalog Beograda i Prištine

Kada govorimo o dijalogu Beograda i Prištine, njegove ekonomске komponente čine nam se slabo vidljivim, budući da je pažnja javnosti bila uglavnom posvećena osetljivim političkim pitanjima. Međutim, više sporazuma između Beograda i Prištine, poput sporazuma o integrisanom upravljanju prelazima, carinskim pečatima, kao i regionalnom predstavljanju i saradnji, imali su značajan uticaj na ekonomске odnose dve strane. Takođe, gotovo ispod radara odvijali su se razgovori privrednih komora Srbije i Kosova, koji su već doneli konkretne rezultate kada je u pitanju trgovinska razmena, kao i ostvarili kanale komunikacije kojim su mnogi praktični problemi u međusobnoj trgovini mogli biti uspešno otklonjeni.

Zanimljivo je da su nakon uvođenja pomenutih carina od strane kosovske vlade i faktičke suspenzije dijaloga Beograda i Prištine uz posredovanje EU koja je trajala više od godinu i po dana, ekonomski pitanja došla u centar pažnje. Naime, administracija američkog predsednika Donalda Trampa, čiji je specijalni predstavnik za dijalog Beograda i Prištine Ričard Grenel aktivno radio na obnovi razgovora

dve strane, upravo stavila ekonomski pitanja u centar ovog novog, praktično paralelnog dijaloga vođenog od strane Sjedinjenih Država.

U okviru ovog procesa, predstavnici Srbije i Kosova potpisali su pisma o namerama o uvođenju avio linije Beograd – Priština u januaru 2020., kao i pisma o namerama o obnovi železničkog i drumskog saobraćaja u februaru iste godine. Američka administracija vršila je pritisak na novu kosovsku vladu Aljbina Kurtija da u potpunosti ukine carine od 100%, što se smatralo jednim od razloga za kratko trajanje ove vlade i dolazak Avdulaha Hotija na premijersko mesto. Nakon promene vlade i konačnog ukidanja carina, obnovljen je dijalog Beograda i Prištine uz posredovanje EU, ali i proces pod američkim vođstvom. Predstavnici Srbije i Kosova su u septembru 2020. godine u Beloj kući potpisali sporazum o ekonomskoj normalizaciji, popularno nazvan Vašingtonskim sporazumom, kojim su potvrđeni ranije postignuti sporazumi, ali i dogovoren osnivanje kancelarije američke Finansijske korporacije za međunarodni razvoj (DFC) u Beogradu i izrade studije izvodljivosti o korišćenju ekonomskih potencijala jezera Gazivode, kao i uključivanje Kosova u regionalnu inicijativu „mini-Šengena“.

Promena administracije u Vašingtonu dovela je u pitanje važnost ovog sporazuma, pre svega zbog opšteg utiska da je njegova primarna namena bio doprinos izbornoj kampanji Donalda Trampa, a ne deo dugoročne američke strategije u regionu. Međutim, do otvaranja kancelarije DFC u Beogradu je zaista došlo već u septembru, a privredne komore Srbije i Kosova objavile su zajedničku deklaraciju kojom su se istakle podršku poboljšanju ekonomskih odnosa i najavile formiranje zajedničkog tima za ekonomsku saradnju koji bi se podržao ekonomsku normalizaciju. Izjavom je podržana i inicijativa „mini-Šengen“ kao iskorak ka stabilnosti i prosperitetu u regionu.

Regionalna ekonomski integracija

Regionalna saradnja na Zapadnom Balkanu je prepoznata kao jedan od preduslova za članstvo zemalja regiona u Evropskoj uniji, ali i kao prilika za poboljšanje ekonomskog razvoja. Sve ekonomije u regionu postale su još 2005. i 2006. godine članice Sporazuma o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA), čime je napravljen prvi važan korak ka

ekonomskoj integraciji. Berlinski proces, pokrenut na inicijativu Nemačke 2014. godine sa ciljem pre svega infrastrukturnog povezivanja zemalja Zapadnog Balkana, kako jednih sa drugima, tako i sa Evropskom unijom, dobijao je vremenom sve jaču ekonomsku komponentu. Na Samitu u Trstu 2017. godine je dogovorenostvaranje Regionalnog ekonomskog prostora (REA), kao i akcioni plan kojim bi ovaj prostor ekonomski prostor bio ostvaren (MAP REA). Jedan od najvažnijih ciljeva REA, kao uostalom i same CEFTA-e, jeste ostvarivanje takozvane četiri slobode Evropske unije na Zapadnom Balkanu: slobode kretanja robe, ljudi, kapitala i usluga.

Jedna od regionalnih inicijativa koja je poslednjih godina privukla najviše pažnje u javnosti svakako je inicijativa „mini-Šengena“ koju su na jesen 2019. najavili predsednik Srbije Aleksandar Vučić, premijer Albanije Edi Rama i predsednik Severne Makedonije Zoran Zaev. Ona je takođe imala za cilj ostvarivanje pomenute četiri slobode, ali je od drugih sličnih inicijativa razlikovalo to što je u pitanju bio izvorno regionalni projekat, koji su inicirale same države u regionu. Upravo iz tog razloga je mini-Šengen privukao dosta više pažnje u regionu od inicijativa poput REA-e, ali se pokazao i dosta kontroverznim. Uključivanje Kosova, na primer, bilo je veoma sporno pitanje od samog početka. Inicijalno odbijanje kosovskih vlasti da budu uključene u mini-Šengen dovelo je i do sukoba na relaciji Priština – Tirana, a kasnije je postalo i deo dijaloga Beograda i Prištine uz posredovanje Sjedinjenih Država. Naime, dve strane potpisale su u Vašingtonu da će se priključiti mini-Šengenu, čime je naizgled ova inicijativa došla nadomak pune realizacije.

Međutim, na sastanku u okviru Berlinskog procesa u Sofiji u novembru 2020. dogovoren je stvaranje Zajedničkog regionalnog tržišta (CRM), koje je zamenilo REA i u velikoj meri obuhvatilo deklarisane ciljeve mini-Šengena. Ovakav veći broj sličnih inicijativa regionalne integracije sasvim sigurno zbujuje, a manjak većeg broja opipljivih rezultata bilo koje od njih onemogućava njihovo objektivno poređenje i vrednovanje. Ono što je izvesno, međutim, jeste da i u Evropskoj uniji i među državama na Zapadnom Balkanu postoji politička volja za ekonomskom integracijom regiona, kao i da je ovo pitanje od velikog značaja za budućnost regiona.

Ekonomska integracija kao šansa za Srbiju i Kosovo

Regionalna ekonomska integracija pruža velike mogućnosti za ekonomske odnose Srbije i Kosova. Naime, stvaranje jedinstvenog prostora četiri slobode značajno će olakšati trgovinu u regionu, kao i povećati mobilnost radne i snage i olakšati kapitalna ulaganja. Iako ovo važi za celokupan region, može se reći da ono može doneti naročito značajne benefite Srbiji i Kosovu. Imajući u vidu zategnute političke odnose, kao i brojne praktične prepreke njihovim ekonomskim odnosima, regionalna integracija može omogućiti se ove različite prepreke „preskoče“ i ostvari pun potencijal ekonomske saradnje.

Postoji još jedan dodan doprinos koji regionalna ekonomska integracija, kao i ekonomska saradnja uopšte, mogu imati odnosima Srbije i Kosova. Naime, imajući u vidu da su politički odnosi dve strane obeleženi značajnim nepoverenjem, kao i veoma ozbilnjom etničkom distancu, razvoj ekonomskih odnosa može posredno pomoći i političkom procesu dijaloga i ostvarivanju deklarisanog cilja normalizacije odnosa. Ekonomska saradnja može doneti obostranu korist i dovesti do stvaranja čvrstih i trajnih ekonomske veza koje mogu predstavljati značajan generator međusobnog poverenja i dati zamajac potrazi za kompromisnim političkim rešenjima. Na kraju, ne treba zaboraviti da bi jačanje ekonomskih odnosa Srbije i Kosova donelo direktnе benefite građanima i privrednim subjektima na obe strane, što je samo po sebi cilj kojem treba težiti.

Tekst je deo analize „Ekonomska saradnja Srbije i Kosova u kontekstu regionalnog tržišta“ čiji su autori Nikola Burazer, Centar savremene politike (CSP) i Marko Savković, Beogradski fond za političku izuzetnost (BFPE).

OTVORENOST INSTITUCIJA ZA GRAĐANE NA KOSOVU

Verka Jovanović, istraživačica, Crno beli svet (CBS)

verkajovanovic@gmail.com

Sve javne institucije na Kosovu imaju ustavnu obavezu da uključe građane u svoj rad. Pojedini načini za konsultovanje građana i uključivanje građana u donošenje odluka o pitanjima od opštег interesa ustanovljeni su zakonom. Građani se mogu uključivati u donošenje odluka samostalno ili kroz organizacije civilnog društva. Pored toga što omogućava da se glas građana čuje i da građani osećaju da imaju vlasništvo nad procesima od javnog značaja, učešće građana u donošenju odluka takođe omogućava vlastima da efikasnije sprovode svoje nadležnosti.

Ipak, postavlja se pitanje **da li su javne institucije na Kosovu dovoljno otvorene za građane?**

Kako bismo odgovorili na ovo pitanje, sproveli smo kvantitativno i kvalitativno istraživanje o otvorenosti institucija. Sprovedeno je anketno terensko istraživanje licem u lice u periodu od 1. do 20. oktobra 2020. godine. Na celoj teritoriji Kosova je ukupno ispitano 582 građana srpske nacionalnosti, od kojih je 50,5% ispitanih južno od reke Ibar, dok je severno od reke Ibar anketirano 49,5% ispitanih. Zatim, održano je 6 fokus grupa i 6 dubinskih intervjuja.

Kada se radi o saradnji i komunikaciji lokalnih samouprava sa građanima u svrhu uključivanja građana u procese donošenja odluka, ona postoji, ali u nedovoljnoj meri, te je neophodno veće i bolje angažovanje institucija u pogledu otvorenosti prema građanima i u pogledu stimulisanja građana da koriste zakonske mogućnosti koje su im na raspolaganju za komunikaciju sa institucijama.

Kao pozitivan primer otvorenosti institucija navodi se to da je u nekim opštinama kabinet gradonačelnika otvoren za građane, te da se obavljaju direktni sastanci i razgovori sa građanima.

Sa druge strane, drugi ispitanici su istakli da je „opština spremna da sasluša, ali ne i da uvaži mišljenja, probleme, predloge građana.“

Građani većinom misle da njihovi predstavnici u lokalnim samoupravama nisu spremni da saslušaju i uvaže stavove građana. Njih 73,7% je odgovorilo da smatra da njihovi predstavnici uopšte nisu ili uglavnom nisu otvoreni za stavove građana, dok 20,5% smatra da su uglavnom ili u potpunosti otvoreni.

Takođe, predstavnici civilnog sektora se suočavaju sa velikim poteškoćama pri pokušajima da stupe u komunikaciju sa predstvincima vlasti na lokalnom i centralnom nivou, jer, kako kažu, to zavisi uglavnom od ličnih poznanstava.

„Odgovornost je pre svega na predstvincima lokalnih samouprava, koji moraju biti uporniji kako bi građane ubedili da budu aktivniji. Ukoliko bi građani verovali da oni zaista učestvuju u procesima donošenja odluka, verujem da bi i njihovo učešće bilo kvalitetnije“ (predstavnica institucije iz Severne Mitrovice).

Kada je reč o komunikaciji građana sa predstvincima u centralnim institucijama, većina ispitanika sa kojima smo razgovarali putem dubinskih intervjuja smatra

da je ta komunikacija odsutna. Slično mišljenje dele i anketirani građani, od kojih 80% smatra da srpski predstavnici u Skupštini Kosova ne komuniciraju dovoljno sa građanima.

Većina ispitanika nema poverenja u institucije. Kao jedan od glavnih razloga za to navodi se prioritiziranje partijskih odnosa i ličnih poznanstava.

Ipak, ispitanici smatraju da je poverenje građana u srpske institucije, uključujući i institucije prosvete, zdravstva i socijalnog staranja, mnogo veće od poverenja koje polažu u kosovske. Kao jedan od razloga navodi se to što kosovske institucije nisu uradile dovoljno da suštinski integrišu građane srpske nacionalnosti.

Zainteresovanost i informisanost građana o pitanjima od opštег interesa

Građane najviše zanimaju pitanja koja se tiču njihovog ličnog interesa, ili nešto što direktno pogađa njihov svakodnevni život, dok postoji odsustvo interesovanja za opšti interes i pitanja koja nemaju trenutni uticaj na svakodnevni život građana, ali imaju trajni efekat, kao što je donošenje uredbi, zakona, rasprave u skupštinama opština ili rad centralnih institucija. Postoji odsustvo svesti građana o tome kakav efekat pitanja od opšte važnosti imaju na njihov život i odsustvo svesti i volje da učestvuju u kreiranju ili menjaju politika.

Informisanost građana od strane lokalnih samouprava ocenjeno je kao nedovoljno transparentno, te da postoji odsustvo informacija, naročito kada one nisu povoljne za vlasti. Takođe, naglašava se i da ne postoji svest opštinskih i drugih javnih službenika da građani imaju pravo da traže određene informacije i dokumenta, koja bi trebalo da budu javna. Slaba informisanost je primećena i kada se radi o servisnim informacijama, kao što su nestanak i dolazak struje i vode, kvaliteta vode za piće, nastale štete usled vremenskih nepogoda i slično. Ovakve informacije građani najčešće dobijaju iz medija.

Učešće građana u javnim konsultacijama i sednicama Skupštine opštine

Sve sednice Skupštine opštine su otvorene za javnost, a obaveštenje o održavanju redovne sednice po zakonu mora biti objavljeno 7 radnih dana unapred. Opština takođe ima zakonsku obavezu da obezbedi dovoljno prostora za učešće javnosti, te godišnje mora organizovati najmanje dva javna sastanka o pitanjima opšteg interesa.

Predstavnici lokalnih samouprava kažu da se obaveštenja i pozivi za javne konsultacije i sednice otvorene za javnost upućeni građanima redovno objavljuju na internet stranicama opština i društvenim mrežama.

Međutim, većina građana (72,8%) anketiranih putem upitnika rekla je da ne dobijaju pravovremena obaveštenja od svojih opština o vremenu održavanja javnih konsultacija i sednica Skupštine opštine otvorenih za javnost, dok je 18% reklo da obaveštenja dobijaju na vreme.

S druge strane, deo ispitanika iz civilnog sektora potvrdio je da se obaveštenja objavljuju u kratkom vremenskom periodu pre održavanja događaja, manje od zakonskog roka. Takođe, postoji i uverenje da se predstavnici lokalnih samouprava ne trude dovoljno da uključe građane u donošenje odluka. S druge strane, ističe se da postoji nedostatak interesovanja građana da prisustvuju ovakvim događajima, jer sumnjaju da mogu da dovedu do pozitivnih promena.

Postupanje institucija tokom pandemije Covid19

Mišljenja anketiranih građana o tome da li su krizni štabovi bili spremni da odgovore potrebama građana su podeljena. Oko 45% ispitanika smatra da krizni štabovi nisu ispunili očekivanja u ovom pogledu, dok 44,6% ispitanika smatra da jesu.

Kada se radi o tome koje institucije su najbolje reagovale, najveći procenat građana smatra da su najefikasnije reagovali Ministarstvo zdravlja Srbije (45,2%), Kliničko-bolnički centar u Mitrovici (40,7%) i lokalne ambulante (40,7%). Slede Vlada Srbije sa 22,7% i opštinski krizni štabovi sa 16,4%.

Kosovske i srpske institucije – pre svega lokalne samouprave i zdravstvene institucije - su tokom pandemije Covid19 pokazale sposobnost da budu otvoreni prema građanima nego što je to bio slučaj pre krize. Predstavnici lokalnih samouprava su za vreme krize Covid19 pokazali da im otvorenost prema građanima i medijima nije nepoznanica i da itekako umeju da budu otvoreni. S druge strane, pojedine institucije su pokazale nedovoljnu efikasnost u zadovoljavanju potreba građana tokom pandemije Covid19. Trebalo bi učiti na greškama i obezbediti efikasnije postupanje institucija u periodu krize i van nje.

RG NKEU za Poglavlje 35 predstavila analizu o ekonomskoj saradnji Srbije i Kosova u kontekstu regionalnog tržišta

Radna grupa Nacionalnog konventa o EU za Poglavlje 35 je 25. maja 2021. godine organizovala webinar na kome su predstavljeni ključni nalazi analize „Ekonomski saradnji Srbije i Kosova u kontekstu regionalnog tržišta“ koju su izradili Nikola Burazer iz Centra savremene politike (CSP) i Marko Savković iz Beogradskog fonda za političku izuzetnost (BFPE).

Analiza je dostupna na [linku](#)

Na panelu su učestvovali:

Marko Savković, Beogradski fond za političku izuzetnost (BFPE)

Nikola Burazer, Centar savremene politike (CSP)

Aleksandar Radovanović, Privredna komora Srbije

Moderacija: Jovana Jakovljević, Institut za teritorijalni ekonomski razvoj - InTER

Diskusija je dostupna na [YouTube kanalu InTER-a](#)

Izrada analize i webinar su deo projekta „Nacionalni konvent o Evropskoj uniji 2020/2021, Poglavlje 35: Ostala pitanja – Kosovo“ koji realizuje InTER uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju (BTD).

BCBP: Ne pitaj me o demokratiji dok čuvam Kosovo – analiza narativa u funkciji zarobljavanja države

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP) objavio je analizu u kojoj je predstavljen mehanizam kojim vlasti Srbije, kontrolišući i plasirajući narative o rešavanju kosovskog spora, uspevaju da povećaju sopstvenu diskrecionu moć dok u isto vreme ukidaju kontrolne mehanizme. Drugim rečima, pod izgovorom rešavanja kosovskog pitanja, ukida se podela vlasti i demokratsko odlučivanje što vodi sve većem zarobljavanju države.

Analiza je podeljena u pet tematskih celina. U prvom poglavlju je prikazan način na koji izvršna vlast instrumentalizuje Kosovo i putem medija kreira lažnu predstavu u javnosti da je Kosovo važnije od vladavine prava za članstvo Srbije u Evropskoj uniji, a pred građane postavlja lažni izbor – da mogu da biraju budućnost u kojoj mogu da imaju vladavinu prava ili Kosovo. U drugom delu se govori o tome kako je vlast u Beogradu trampila stabilnost za demokratiju i osigurala prečutnu saglasnost Zapada u očuvanju političke stabilnosti u Srbiji radi postizanja konačnog dogovora sa Prištinom. Treći i četvrti deo ukazuju na nedostatak stvarnog društvenog dijaloga o Kosovu i razotkrivaju kako predsednik Srbije i uzak krug njegovih saradnika pod izgovorom zaštite nacionalnih interesa teže da mimo Ustava i demokratskih institucija povećaju diskrecionu moć odlučivanja o Kosovu. Konačno, u poslednjem delu, autori pružaju dodatne dokaze za razumevanje zbog čega građani Srbije ne mogu da se pomire sa gubitkom kontrole države nad Kosovom, odnosno zašto je stav većine građana Srbije o nepriznavanju Kosova i dalje aktuelan.

Analiza je dostupna [OVDE](#).

RG NKEU za Poglavlje 35 na radnom doručku sa novinarima

Radna grupa NKEU za Poglavlje 35: Ostala pitanja - Kosovo je 9. juna 2021. godine u Beogradu organizovala radni doručak sa novinarima u cilju predstavljanja dosadašnjih rezultata i budućih planova Radne grupe. Takođe, predstavljeni su ključni nalazi analiza koje su nedavno izrađene u okviru Radne grupe: „[Efikasnost mehanizama institucija Srbije i Kosova u pronalaženju nestalih osoba iz rata na Kosovu u periodu od 2016. do 2020. godine](#)“ i „[Kratka istorija stavova građana Srbije o dijalogu Beograda i Prištine - Šta se \(nije\) promenilo?](#)“.

Ovi sastanci su prilika za jačanje odnosa medija i članica Radne grupe, podsticanje dijaloga, kao i za uspostavljanje ili unapređenje saradnje u pogledu rada na pitanjima iz Poglavlja 35.

Sastanak je deo projekta „Nacionalni konvent o Evropskoj uniji 2020/2021, Poglavlje 35: Ostala pitanja – Kosovo“ koji realizuje InTER uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Norveške i Balkanskog fonda za demokratiju (Balkan Trust for Democracy-BTD).

SPORAZOOM:Tranziciona pravda – realnost ili utopija

I nakon više od 20 godina od prestanka oružanih sukoba na Kosovu još postoji veliki broj otvorenih rana. Kako do pomirenja i normalnog života? Šta su prepreke u procesu tranzicione pravde? Koji su najveći izazovi sa kojima se danas suočavamo na putu pomirenja i mirnog suživota Albanaca i Srba, ali i svih drugih građana Kosova?

U novoj emisiji Sporazum na ovu temu govore osnivačica Fonda za humanitarno pravo Nataša Kandić i profesor na studijama mira i sukoba na Univerzitetu u Dablinu Gzim Visoka.

Emisija je dostupna na [LINKU](#).

TV emisija „Sporazoom“ snima se u Severnoj Mitrovici u studiju Centra građanske energije koji je deo NVO Aktiv. Projekat je finansiran od strane Kosovske fondacije za otvoreno društvo (KFOS).

U Biltenu Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 se iznose stavovi o pregovorima između Beograda i Prištine, prednostima i posledicama ponuđenih rešenja na stanje demokratije i društva u Srbiji, položaj i zaštitu etničkih zajednica na Kosovu, regionalnu stabilnost i pomirenje, Evropske integracije Srbije i druge važne teme od interesa za razvoj našeg društva. U biltenu se objavljaju tekstovi i stavovi članica Radne grupe, ali se daje mogućnost i drugim društvenim i političkim akterima da iznesu svoje stavove po pitanjima od značaja za Poglavlje 35. Bilten se objavljuje jednom mesečno, distribuira se putem elektronske pošte, i može da se preuzme sa internet stranice Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, kao i sa stranice Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) koji koordinira radom Radne grupe za Poglavlje 35 i uređuje sadržaj biltena.

BILTEN RADNE GRUPE NACIONALNOG KONVENTA O EVROPSKOJ UNIJI ZA POGLAVLJE 35

Broj 41 (Maj 2021.)

poglavlje35@regionalnirazvoj.org

www.eukonvent.org

www.regionalnirazvoj.org

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno zvanične stavove Ambasade Kraljevine Norveške, Balkanskog fonda za demokratiju Nemačkog Maršalovog fonda SAD, kao ni Nacionalnog konventa o Evropskoj uniji, niti InTER-a.